

Ako hrdinovia okupácie v 1968 skončili za hranicami, séria dokumentov MÔJ EMIGRANT pokračuje ďalej

TLAČOVÁ SPRÁVA

V období bezprostredne po okupácii v 1968 roku odišlo z Československa viac ako 70 000 ľudí, bola to najväčšia vlna emigrácie počas komunistického režimu. Dotkla sa aj Andreja Kolára, ktorý sa ako študent druhého ročníka právnickej fakulty rozhodol vzdorovať okupácii a 21. augusta 1968 vytesal na stĺp Univerzity Komenského nápis: „Tu zabili ruskí okupanti 17-ročné dievča“. Jeho osobný príbeh plný človečiny i zlomových udalostí spracoval v rámci série MÔJ EMIGRANT režisér Edo Cicha. Dokument *ANDY FANTASTA* odvysielala RTVS už túto nedeľu 2. októbra 2022 o 20.10 hod. na Dvojke. Na rovnaký čas sú naplánovaných aj ďalšie tri filmy.

„Dobre, bol som hrdina dňa, ale ten deň pomínie a čo potom?“, pýta sa pred kamerou hlavný protagonista Andy. Euforické augustové dni 1968, ktoré vypukli ako vzdor proti tragédii okupácie, vystriedala postupná šedá normalizácia. Poučenie z krízového vývoja predpovedalo, že na veľmi dlhé roky nastúpila totalitná diktatúra. Mladý rebel rýchlo pochopil, že sa môže zachrániť len emigráciou. Nikdy by sa nedokázal prispôbiť normalizačným praktikám. Nápis síce zakrátko ktosi zatrel farbou, ale tým, že bol vytesaný, nedal sa ľahko odstrániť. Andy sa rozhodol emigrovať do Švajčiarska, kde žije dodnes. Jeho odchod spôsobil rodičom problémy. Vzťah s jediným synom bol na dlhé roky prerušený.

„Andyho príbeh je živým svedectvom o protikladnej povahe individualistickej slobody. Nikdy ho nezlomili, no stálo to nakoniec zato?“, kladie si otázku režisér filmu Edo Cicha.

Ako sa píše v oficiálnej synopse filmu: „Vytesá svedectvo o smrti nevinných obetí okupačných vojsk. Slobodný prejav odvahy ho uvrhne do neslobody a emigrácie. Včera doma hrdina dňa, dnes v Zürichu kráľ zmrzlinárov, no navždy Fantasta Andy. Usadí sa vo Švajčiarsku a do svojich fantázií. Keď sa mu roztopia predstavy o návrate, začne predávať zmrzlinu. Túžbu po sladkej slobode

nahrádza trpká príchuť osamelosti a prísnych pravidiel v exile. Ostáva však tancujúcim človekom a so svojou bohatou fantáziou poľahky prekračuje hranice všedných dní.“

5 otázok pre režiséra Eda Cichu

1/ Ako si ty osobne zviazaný s témou emigrácie, čo ťa ako generáčne vzdialeného tvorca priťahuje na tomto období?

Otec mne aj môjmu bratovi od malička hovoril, že zo Slovenska treba odísť, že to tu nemá zmysel. Dnes som tomu naklonený asi najviac, ako som kedy bol. To je dôsledkom frustrácie z vývoja spoločenskej situácie, aby som to povedal stručne. Presnejšie, je to dôsledkom frustrácie z nerentability ľudskej snahy v prostredí Slovenska. Pravdepodobne na nejaký čas skôr či neskôr aj odídem, no je to stále pevne spojené s predstavou opätovného návratu. Rozhodnutie odísť úplne, je mi stále veľmi vzdialené. Vysvetľujem si to tým, že hoci mi to tu lezie na nervy, som v tomto prostredí príliš zakorenený. O čom by som robil film v zahraničí? Akurát tak o tom, ako som vykorenený.

2/ Ako reagoval Andy na film?

Mám pocit, že ešte musím z neho dostať hlbšiu reflexiu. Bezprostredne po prvom vzhliadnutí sa mi zdal byť zamyslený. Skonštatoval len, že "áno, som to ja". Z čoho sa vlastne teším, lebo to naznačuje, že ten portrét nebol plochý, uvidel aj tienisté stránky seba.

3/ Aké to je rozprávať príbeh iného človeka a potom vnímať, ako sa s interpretáciou cíti on?

Tento film bol pre mňa absolútne výnimočný tým, že je to môj prvý "ľudský" film. Na škole mi stále vštepovali, že je treba sa priblížiť človeku. A teraz mám prvý raz pocit, že sa mi to podarilo. Videl som v ňom odrazy seba. Pohlo to mnou, myslím formatívnym spôsobom. Nechcem špekulovať, ale je možné si v kulisách jeho príbehu simulovať vyústenia svojich vlastných potenciálnych ciest.

4/ Čo ti je na tvom protagonistovi alebo jeho príbehu sympatické a čo ťa s ním spája?

Spája ma s ním existenciálna asertivita. Odhodlanie urvať si zo života niečo viac. Radikálne odmietnutie utlačania slobody jednotlivca.

5/ Prečo by sa ľudia mali na takéto filmy pozerat?

Ľudia by ich mali vidieť, pretože sú užitočné a krásne. Vytvárajú živú historickú mozaiku, ktorá oplýva možnosťami premietat si súčasnosť do uplynulého diania a z tohto spojenia čerpat poznanie. Poznanie seba a poznanie okolitej spoločnosti. Hovoria o minulosti, ale sú husto pretkané

otázkami, ktoré nikdy neprestali byť aktuálne. Obsahujú rýdže autorské výpovede o lokálnych príbehoch konkrétnych ľudí. Som presvedčený, že táto séria je užitočná aby sme pochopili, prečo je dnes Slovensko také, aké je.

Edo Cicha vyštudoval Ateliér dokumentárnej tvorby na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Dlhodobou je súčasťou organizačného tímu antirasistického festivalu United Colours of Football. Poskytoval audiovizuálnu podporu štrajkujúcim učiteľom z Iniciatívy slovenských učiteľov. Spolupracoval so združením Post Bellum. Je jedným z autorov dokumentárnej série Expremiéri, ktorú vysielala RTVS.

Na filme *ANDY FANTASTA* spolupracoval s producentkou série siedmich dokumentárnych filmov Barbarou Janišovou Feglovou zo spoločnosti Hitchhiker Cinema, pričom sa podpísal pod réžiu i scenár. Na filme pracoval mladý tím, v ktorom boli na dvoch kľúčových pozíciách ženy - zvukárka Denisa Uherová a kameramanka Michaela Hošková.

Prvými divákmi/diváčkami filmu boli v júni tohto roku študenti/študentky gymnázia v Pezinku v rámci projektu SLOVENSKÝ DISENT A EMIGRÁCIA, ktorý mapuje príbehy a udalosti obdobia prelomových spoločenských zmien na zložitej ceste k demokracii v rokoch 1968 – 1989; zároveň prináša svedectvá ľudí a skúsenosti profesionálov z rôznych oblastí, ktoré môžu pomôcť vnímať túto tému komplexnejšie a s presahmi do našej súčasnosti.

Po projekcii nasledovala diskusia, na ktorú prišli za tvorivý tím debatovať režisér Edo Cicha, hlavný predstaviteľ Andrej Kolár a koproducent Laco Oravec. Za všetky reakcie gymnazistov/gymnazistiek vyberáme:

„Veľa dokumentov sa touto problematikou zaoberá, ale spracovanie tohto dokumentu bolo veľmi originálne vďaka osobnému príbehu.“

„Prinieslo mi to bližší pohľad na situáciu, dôvody prečo ľudia môžu chcieť vycestovať. Situácia v zahraničí je rozdielna v porovnaní so Slovenskom.“

„Páčilo sa mi celkové priblíženie historickej situácie na Slovensku a k tomu pekné filmové spracovanie. Pán Kolár ma inšpiroval svojimi znalosťami dejín, jazykov a perfektným vyjadrovaním sa o jeho živote.“

„Podľa mňa to bolo veľmi zaujímavé, lebo som sa dozvedel o živote v komunistickom Československu a koľko ľudí emigrovalo po roku 1969 a páčil sa mi príbeh pána Kolára.“

➤ Trailer dokumentu *ANDY FANTASTA*: <https://vimeo.com/743522643>

Séria *MÔJ EMIGRANT* vychádza zo skutočných osudov konkrétnych ľudí, ktorých sa emigrácia zásadne dotkla v období rokov 1968 a 1989 a fatálne ovplyvnila nie len ich životy, ale aj rás celej krajiny.

- Trailer série: <https://vimeo.com/738629929>

Autormi/autorkami filmov v rámci série *MÔJ EMIGRANT* sú filmári/filmárky mladšej generácie - **Jana Bučka, Michal Fulier, Lena Kušnieriková, Jakub Julény, Edo Cicha, Jana Durajová, Martin Hnát, Dominik Jursa**. Viacerí z nich už spolupracovali s nezávislou produkčnou spoločnosťou Hitchhiker Cinema, ktorá sa dlhodobo venuje vývoju kreatívnych dokumentov so spoločenským presahom a produkcii autorských filmov zameraných na angažované témy.

- Plánované televízne premiéry:

4. Môj emigrant: **Andy Fantasta**, r.: Edo Cicha - 2. 10. 2022 o 20:10

5. Môj emigrant: **Ivan Lefkovits**, r.: Jana Durajová - 9. 10. 2022 o 20:10

6. Môj emigrant: **Imrich Erös, vymazaný**, r.: Martin Hnát - 16. 10. 2022 o 20:10

7. Môj emigrant: **Palo**, r.: Dominik Jursa - 23. 10. 2022 o 20:10

Cieľom projektu *MÔJ EMIGRANT* je skúmať podobu emigrácie, ktorá ovplyvnila osudy mnohých slovenských rodín, vrátiť sa k stále živo diskutovanej téme, a reflektovať ju z pohľadu súčasného – odchádzaním a prichádzaním emigrantov aj imigrantov - každodenne formovaného Slovenska.

Na sérii *MÔJ EMIGRANT* sa koprodukčne podieľal **Rozhlas a televízia Slovenska**. Vývoj a produkciu filmov finančne podporili **Audiovizuálny fond** a **Ministerstvo kultúry SR**. Partnermi projektu sú **Ústav pamäti národa** a občianske združenie **CHARACTER – Film Development Association**.

Web projektu: <http://mojemigrant.sk>

Web producenta: <http://hitchhikercinema.sk>

Facebook: www.facebook.com/mojemigrant

Instagram: www.instagram.com/mojemigrant/

Zuzana Golianová
Mediálna podpora dokumentárnej série *MÔJ EMIGRANT*

26. september 2022, Bratislava

